

KADERNOTA 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Aanbieding en samenvatting	5
2. Uitgangspunten	9
2.1 <i>Structureel en reëel evenwicht</i>	9
2.2 <i>Algemene Uitkering</i>	9
2.3 <i>Sociaal domein</i>	9
2.4 <i>Gemeenschappelijke regelingen</i>	9
2.5 <i>Rente</i>	9
2.6 <i>Winstneming</i>	9
2.7 <i>Ontwikkeling loonkosten en premies</i>	10
2.8 <i>(Woon)lastendruk</i>	10
3. Financieel perspectief 2021-2024	11
3.1 <i>Recapitulatie</i>	11
3.2 <i>Ontwikkelingen die ruimte creëren</i>	12
3.3 <i>Nieuw beleid en actualisatie bestaand beleid</i>	14
3.4 <i>Investeringsagenda</i>	20
4. Meerjarenraming lange termijn	23
5. Reservepositie en weerstandsvermogen	25
5.1 <i>Ontwikkeling algemene reserve vrij besteedbaar</i>	25
5.2 <i>Ontwikkeling solvabiliteit</i>	26
5.3 <i>Ontwikkeling weerstandsvermogen</i>	26
6. Voorstel	27
7. Raadsbesluit	29
Bijlage 1. Reservelijst	31

1. Aanbieding en samenvatting

Voor u ligt de Kadernota 2021. De Kadernota is in onze planning- en controlcyclus het startpunt van een nieuw begrotingsjaar. In dit document worden de uitgangspunten vastgelegd, worden ramingen geactualiseerd op basis van de meest recente informatie en wordt eventueel nieuw beleid opgevoerd. Cruciaal bij de totstandkoming van de Kadernota is de ontwikkeling van het gemeentefonds. De meest recente informatie hierover is vastgelegd in de Meicirculaire Gemeentefonds 2020 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Onze ramingen in deze Kadernota zijn gebaseerd op de Meicirculaire.

Deze Kadernota is tot stand gekomen in een periode waarin de coronacrisis de wereld op zijn kop gezet heeft. Door de coronacrisis wordt de samenleving in al zijn geledingen getroffen. Ons college heeft, aanvullend op de economische maatregelen van het kabinet, maatregelen getroffen, met als doel de samenleving te steunen in deze moeilijke tijd. Of de combinatie van landelijke en lokale economische maatregelen op termijn volstaat, is nog niet in te schatten. Inmiddels wordt de "intelligente lockdown" versoepeld, maar het is duidelijk dat een volledige terugkeer naar de normale situatie nog lange tijd zal duren.

Als gevolg van de coronacrisis wordt in Nederland op een economische krimp gerekend van 6 á 7% van het BBP in 2020. Een stevige economische recessie is inmiddels niet meer één van de scenario's, maar een gegeven. Belangrijkste variabelen zijn nu de duur van de beperkende maatregelen en het eventueel opnieuw oplaaien van het virus. Voor 2021 wordt een bescheiden inhaalgroei verwacht. Hierbij past wel de opmerking, dat er geen tweede golf van de pandemie moet oplaaien, want dan krimpt de economie ook in 2021 en is de langdurige economische schade aanzienlijk groter. Omdat de economie de opgelopen achterstand waarschijnlijk niet geheel goed gaat maken, zal op termijn een aanpassing van de overheidsuitgaven nodig zijn. Het op orde brengen van de overheidsfinanciën, met mogelijke gevolgen voor de gemeentefinanciën, komt als opdracht bij een volgend kabinet te liggen (vanaf 2022).

Ook voor gemeenten is de financiële impact van de crisis groot, met name voor gemeenten met veel baten uit parkeer- en toeristenbelasting. En dat terwijl de exploitatie van gemeenten de laatste jaren toch al onder zware druk staat, als gevolg van de gedentraliseerde taken in het sociaal domein. We zijn dan ook blij dat het kabinet besloten heeft om gemeenten te compenseren voor de gevolgen van de coronacrisis. Een regiegroep brengt momenteel de omvang van de problematiek in beeld, met de nadruk op de financiële effecten en de daarbij behorende compensatie. Hierbij gaat het om een reëel beeld van de extra kosten, waarbij ook de inkomstenderving wordt meegenomen. Op dit moment is echter nog geen volledig beeld van een compensatiepakket voor de gemeenten voor de periode tot en met 1 juni. Daarom heeft het kabinet op 28 mei jl. besloten om gemeenten, vooruitlopend op het volledige beeld, reeds te compenseren. Ook voor de periode na 1 juni zullen gemeenten reële compensatie ontvangen voor de extra uitgaven en de gederfde inkomsten. Het eerste steunpakket gaat om een totaalbedrag van € 566 miljoen. Van dit bedrag is € 341 miljoen bestemd voor compensatie van extra uitgaven. Al eerder zijn gemeenten gecompenseerd voor onder andere het kwijtschelden van huur van sportverenigingen (€ 90 miljoen) en voor het niet innen van het abonnementstarief in de Wmo (€ 18 miljoen). Daarbovenop worden gemeenten nu gecompenseerd voor:

- ✓ bepaalde extra uitgaven (o.a. inhaalzorg) in het sociaal domein (€ 144 miljoen);
- ✓ de extra kosten voor noodopvang van kinderen van ouders met een cruciaal beroep (€ 23 miljoen);
- ✓ een deel van de loonkosten van sociale werkbedrijven (€ 90 miljoen);
- ✓ het in stand houden van openbare bibliotheken, muziekscholen, musea, etc (€ 84 miljoen).

Daarnaast heeft het kabinet besloten de gemeenten voor de periode van 1 maart 2020 tot en met 1 juni 2020 te compenseren voor inkomstenderving. Hiermee is een bedrag van € 225 miljoen gemoeid, waarvan € 100 miljoen voor de toeristenbelasting en € 125 miljoen voor gedeelde parkeerinkomsten op grond van de geraamde gedeelde inkomsten in deze periode.

Verder wordt het accres, zoals gepresenteerd in de Meicirculaire 2020, bevroren. Deze bevroering geldt voor de jaren 2020 en 2021. Het is aan een nieuw kabinet om (in overleg) te besluiten hoe in de toekomst met het accres om te gaan. Hierover zal het kabinet te zijner tijd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur om advies vragen. Het rapport van de evaluatie van de normeringssystematiek, waar ook de VNG bij betrokken is, wordt in het najaar 2020 verwacht.

In het voorstel tot het oplossen van knelpunten in het kader van de coronacrisis, vastgesteld in uw raad van 16 april jl., hebben we een beeld geschetst van de mogelijke financiële impact op onze begroting. We hebben risico's benoemd en waar mogelijk gekwantificeerd. Een groot deel van de risico's lijkt door het steunpakket getackeld. De rest lijkt overwegend incidenteel van aard. De structurele gevolgen verwachten we met name op het terrein van inkomensvoorzieningen, armoedebeleid en schuldhulpverlening. Dit wordt bevestigd door het rapport van de Tijdelijke Werkgroep Sociale Impact (werkgroep Halsema). Veel zzp-ers, flexwerkers of jongeren verliezen momenteel hun opdrachten of hun baan en lopen inkomsten mis. Bij onvoldoende of traag economisch herstel bestaat een kans op blijvende werkloosheid en daarmee een grotere (blijvende) druk op de bijstand. In onze ramingen van de inkomensvoorzieningen Participatiewet zit nog ruimte. We hopen dat dit voldoende is om de stijging van het aantal uitkeringen de komende periode op te vangen.

In de nafase zal blijken of de coronacrisis ook structurele gevolgen heeft op andere beleidsterreinen. Zo zal het langdurig leven in een anderhalvemetersamenleving mogelijk nieuwe eisen aan de openbare ruimte stellen en zal ook de gemeentelijke dienstverlening zich aan de nieuwe omstandigheden moeten aanpassen. Het is te vroeg om deze gevolgen concreet te kunnen inschatten. We volgen ontwikkelingen op de verschillende beleidsterreinen en treffen voorbereidingen voor een planmatige aanpak. Zo nodig komen wij met voorstellen naar uw raad.

Digitalisering is misschien wel de belangrijkste reden dat onze samenleving niet volledig tot stilstand komt. We zijn als samenleving de afgelopen maanden massaal overgestapt op thuiswerken, videobellen en online bestellen. De kracht van digitale connectiviteit en de digitale infrastructuur lijkt nu pas echt naar voren te komen. In het aanpakken van nieuwe vraagstukken is de rol van data cruciaal. We zien nu dat de regering en het RIVM op basis van actuele data afwegingen maken, maatregelen treffen en bijstellingen maken wanneer de cijfers daar aanleiding toe geven. Dat is datagedreven werken anno 2020. Deze werkwijze kan en zou veel vaker moeten worden gehanteerd, ook buiten crisistijd en ook bij de gemeente Tholen. Blijven investeren in digitale innovatie, met oog voor bijkomende aspecten als informatieveiligheid en sociale ongelijkheid is daarom van essentieel belang. In deze Kadernota hebben we hier wederom ruimte voor gemaakt.

Het gemeentefonds wordt herijkt. De herijking is weliswaar met 1 jaar uitgesteld naar 1 januari 2022, maar de fondsbeheerders staan nog steeds achter de invoering van een nieuw verdeelmodel. Dit model moet beter aansluiten op de kostenverschillen tussen gemeenten en een groot aantal knelpunten in de huidige verdeling wegnemen. De nieuwe verdeling zorgt voor een herverdeling van middelen van kleinere naar grotere gemeenten. Publicatie van de nieuwe verdeling vindt plaats in de decembercirculaire 2020. Op basis van het recent verschenen rapport van onderzoeksbureau AEF (onderdeel sociaal domein) gaan gemeenten in de categorie van 20.000 tot 50.000 inwoners er gemiddeld € 33 per inwoner op achteruit. In deze Kadernota hebben we een nadeel verwerkt van circa € 35 per inwoner. Daarmee houden we per inwoner ongeveer het verwachte gemiddelde aan. Of dat uiteindelijk voldoende zal zijn is afhankelijk van een tweetal factoren:

1. Het rapport van onderzoeksbureau Cebeon over de nieuwe verdeling van het klassieke deel van het gemeentefonds is nog niet verschenen. De verwachting is dat ook op dit onderdeel een nadeel ontstaat;

2. De aantallen medicijngebruik zijn in de Decembercirculaire 2019 opwaarts bijgesteld. Hierbij zijn we veel harder gestegen dan het landelijk gemiddelde. De twee hieraan gerelateerde maatstaven komen in de nieuwe verdeling van het sociaal domein echter niet terug. Hierdoor bestaat het risico dat we ook harder dan gemiddeld getroffen worden;

Verder hebben we bij de Kadernota 2020, in lijn met de richtlijn van Rijk en toezichthouder en in afwachting van de uitkomsten van het onafhankelijk onderzoek naar de volume- en uitgavenontwikkeling in de periode 2015-2019 (verwacht: najaar 2020), geanticipeerd op een structurele toename van de rijksmiddelen voor het sociaal domein met € 300 miljoen. Deze stelpost van € 400.000 houdt weliswaar geen verband met de herijking, maar behelst een aanvullend risico ten aanzien van het gemeentefonds.

Door de hierboven genoemde herijking is de structurele ruimte in de Kadernota beperkt. Overigens is dat een landelijk beeld, dat zich aftekent sinds de decentralisaties in het sociaal domein. Ook in de Kadernota 2020 hebben we hierop gewezen. Om toch recht te doen aan nieuwe ontwikkelingen kiezen wij er in deze Kadernota voor een aantal zaken projectmatig op te pakken en daarvoor incidentele ruimte te benutten. Die projecten tellen op tot in totaal € 740.000 en zijn grotendeels opgenomen in de jaarschijf 2021. De door uw raad gewenste ontwikkeling van de solvabiliteitsratio laat dit toe. Rekening houdend met bovengenoemde incidentele uitgaven voorzien wij een solvabiliteitspercentage van 22% in 2022. Daarmee blijven we boven de door uw raad gestelde norm van 20% in 2022. Zo laten we enerzijds nog ruimte aan uw raad om aanvullende wensen in te vullen en houden we anderzijds ruimte om mogelijke nadelige effecten van de coronacrisis op te vangen. In het oog springende projecten die we dekken met incidentele middelen zijn:

- Uitwerking belevingsconcept verdrinken stad Reimerswaal;
- Maatregelen vitalisering Binnenstad Tholen;
- Fase 2 uitvoering kerkenvisie en actiegerichte uitvoering erfgoedvisie;
- Pilots preventie Wmo en Jeugdzorg;
- Sanering woonwagenkamp Oudelandsedijk.

Daarnaast hebben we een deel van de beperkte structurele ruimte benut voor het geven van een impuls aan het beheerniveau van het openbaar groen en voor de inzet van energiecoaches.

Verder stellen we voor om voor het opvangen van pieken en/of knelpunten in formatieve zin de flexibele schil tijdelijk te verhogen met € 200.000 in 2021 en € 100.000 in 2022. Het gaat dan onder andere om:

- ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor administratieve ondersteuning bij de uitvoering van Wmo en Jeugdhulp;
- ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor data-analyse / interne controle;
- ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het gebied van P&O;
- ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het terrein van milieu- en natuureducatie;
- ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het terrein van energietransitie, duurzaamheid en milieu.

Naast de coronacrisis en de herijking van het gemeentefonds zijn er nog een aantal andere ontwikkelingen die hun schaduw over deze Kadernota werpen:

- Beschermd wonen wordt vanaf 2022 een taak van alle gemeenten, niet alleen van de centrumgemeenten. Daarom komt er een nieuwe verdeling van het beschikbare geld. Rijk en gemeenten hebben afgesproken in tien jaar tijd tot een gefaseerde invoering van het objectief verdeelmodel voor beschermd wonen te komen en ook de doordecentralisatie op dit onderdeel in die tijd voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat gemeenten in die periode geleidelijk overstappen van de huidige historische verdeling over centrumgemeenten naar een volledig objectieve verdeling over alle gemeenten. Nieuwe cliënten vallen vanaf 2022 direct onder de verantwoordelijkheid van de eigen gemeente. Voor bestaande cliënten blijft de centrumgemeente maximaal 10 jaar verantwoordelijk. Uitgangspunt is dat deze transitie niet tot een nadeel voor de gemeente mag leiden.

- De nieuwe Wet Inburgering wordt met ingang van 1 juli 2021 ingevoerd. Vanaf die datum zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inburgering van hun nieuwkomers. In de Meicirculaire 2020 zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld. Uitgangspunt is dat ook deze transitie niet tot een nadeel voor de gemeente mag leiden.
- De Zeeuwse gecertificeerde instelling Intervence verkeert financieel in zwaar weer. De afgelopen jaren hebben de Zeeuwse gemeenten een instandhoudingsbijdrage beschikbaar gesteld. Het is niet uit te sluiten dat dit in de toekomst nogmaals nodig zal zijn. Er worden thans diverse scenario's uitgewerkt voor de toekomst van Intervence. Ons uitgangspunt is en blijft dat er continuïteit van zorg aan onze kwetsbare jongeren geboden moet worden.
- Er geldt een verbod op professioneel gebruik van chemische middelen. De sportsector heeft echter uitstel gekregen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is vastgelegd in de zogenoemde "Green Deal Sportvelden". Met de deal heeft de sportsector zich verplicht tot het uitfaseren van pesticiden op en rond sportvelden. De kosten zullen hierdoor op termijn gaan stijgen in de vorm van een hogere bijdrage voor beheer onderhoud (Stichting Beheer Sportvelden Tholen). Momenteel doen we onderzoek naar de (financiële) impact.
Verder hebben we de laatste jaren te maken met extreem droge zomers. Samen met de gemiddelde stijging van de temperatuur heeft dit een negatief effect op de kwaliteit van het gemeentelijk groen en dus ook op de sportvelden. Gevolg hiervan kan zijn dat renovaties (voor rekening van de gemeente) van de velden eerder zullen moeten worden uitgevoerd of dat aanvullende voorzieningen gerealiseerd moeten worden. Ook hier onderzoeken we momenteel de (financiële) gevolgen.

Niet ingevulde wensen

Een beperkt aantal wensen hebben wij niet ingevuld. Een overzicht daarvan is in de bijlage opgenomen. Motivering voor de keuze om deze wensen niet in te vullen is gelegen in het ontbreken van structurele ruimte en/of het naar onze mening ontbreken van de noodzaak om deze wensen op dit moment in te vullen.

Samenvatting

In deze Kadernota zijn de baten en lasten voor 2021 in evenwicht. Ook het meerjarenperspectief 2022-2024 is sluitend.

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Saldi Kadernota 2021 (minteken = positief saldo)	-22	-7	0	-36

In de Kadernota geven we de hoofdlijnen van het beleid voor de komende 4 jaar weer. In de Programmabegroting 2021 werken we deze hoofdlijnen verder uit. Echter ontwikkelingen staan niet stil. Waar kansen en risico's nu nog onzeker zijn, kunnen deze in de tijd steeds concreter gemaakt worden. We sturen hierop door ontwikkelingen nauwlettend te volgen. Zo nodig stellen wij u voor de begroting bij te stellen.

Verdere procedure

Deze Kadernota 2021 vormt de basis voor de op 5 november 2020 door uw raad vast te stellen Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

2. Uitgangspunten

2.1 Structureel en reëel evenwicht

Om bij de toezichthouder in aanmerking te komen voor repressief toezicht (controle achteraf) dient de begroting structureel en reëel in evenwicht te zijn. Mocht dit niet het geval zijn, dan dient de meerjarenraming voldoende aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf (2024) wordt hersteld. Er mag echter geen sprake zijn van een opschuivend sluitend perspectief. Als bij de begroting 2020 alleen de laatste jaarschijf in evenwicht was, dienen bij de begroting 2021 minimaal de laatste twee jaarschijven in evenwicht te zijn. In het kader van Duurzaam Financieel Beleid stellen wij een meerjarenperspectief op voor een periode van 10 jaar. De toezichthouder kijkt bij het beoordelen van structureel en reëel evenwicht niet verder dan 4 jaar vooruit.

2.2 Algemene Uitkering

De Meicirculaire 2020 van het Gemeentefonds is bepalend voor de raming van de Algemene Uitkering voor 2021 en verdere jaren. De mutaties van de Meicirculaire 2020 zijn verwerkt in deze Kadernota.

2.3 Sociaal domein

De budgetten voor Jeugd en Wmo worden geraamd in overeenstemming met de begrotingen 2021 van gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland (inclusief IJZ), respectievelijk gemeenschappelijke regeling SWVO.

2.4 Gemeenschappelijke regelingen

Wij hanteren de VZG-richtlijn, waardoor de toegestane inflatiecorrectie voor de begroting 2021 van Zeeuwse gemeenschappelijke regelingen 2,2% bedraagt. Het bestuur van een gemeenschappelijke regeling kan op basis van een goede inhoudelijke onderbouwing echter altijd een verzoek doen om af te mogen wijken. De begroting 2021 van gemeenschappelijke regelingen mag op basis van deze uitgangspunten maximaal 102,2% van de goedgekeurde begroting 2020 (inclusief evt. goedgekeurde begrotingswijzigingen) bedragen.

2.5 Rente

Aan de reserves voegen wij geen rente toe. Bij nieuwe investeringen rekenen wij vanaf 2021 met een rente van 2,0% (2020: 3,00%). Op grond van de notitie grondexploitaties van de commissie BBV wordt bij de rentetoekening aan grondexploitaties uitgegaan van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille naar rato van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen.

2.6 Winstneming

Voor een adequate sturing op de kengetallen solvabiliteit en ratio weerstandsvermogen zijn in de Kadernota de verwachte winstnemingen geactualiseerd op grond van de meest recente grondexploitaties. We hanteren bij winstneming de Percentage of completion methode (Poc-methode): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, wordt tussentijds naar rato van de voortgang winst genomen. De Poc-methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert.

Bij de verwerking van de winstnemingen in deze Kadernota zijn we uitgegaan van het principe t-2. Dit betekent dat we de verwachte winstneming voor het jaar 2020 in de jaarschijf 2022 hebben opgenomen. Deze systematiek zorgt er namelijk voor dat we geen uitgaven dekken met winsten die nog niet gerealiseerd zijn.

2.7 Ontwikkeling loonkosten en premies

De huidige CAO voor gemeentebambtenaren loopt af per 31 december 2020. Voor 2021 houden we rekening met een stijging van de kosten van het ambtelijk apparaat van € 300.000 (CAO-stijging, periodieken, functiewaardering, pensioenpremie etc.). Volgens ABP is nog niet duidelijk wat de gevolgen van de coronacrisis voor de pensioenen in 2021 zijn, maar het risico bestaat dat de pensioenpremie zal stijgen.

2.8 (Woon)lastendruk

Ons tarievenbeleid heeft ertoe geleid dat wij qua woonlasten tot de 30% goedkoopste gemeenten behoren. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2020 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel zelfs op de 69^e plaats (2019: 91^e plaats). Deze positie bij de 30% goedkoopste gemeenten willen we handhaven. Daarnaast willen we de jaarlijkse stijging van de woonlasten het liefst beperken tot maximaal het inflatiepercentage (circa 2,2%). In de huidige situatie is dit niet haalbaar. De stijging van 2,7% in 2021 vinden we echter te billijken. Landelijk stijgen de woonlasten voor meerpersoons-huishoudens in 2020 namelijk gemiddeld met 5,0%.

Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

OZB woningen / niet-woningen	Voor 2021 t/m 2024 wordt rekening gehouden met een stijging van 5% per jaar.
Rioolheffing	Kostendekkende heffing.
Afvalstoffenheffing	Kostendekkende heffing.
Hondenbelasting	Geen verhoging.
Forensenbelasting	Stijging 2,0%.
Toeristenbelasting	Geen tariefverhoging.
Precariobelasting	Geen verhoging.
Liggelden	Geen verhoging.
Lijkbezorgingsrechten	Kostendekkende heffing.
Leges omgevingsvergunning	Kostendekkende heffing.
Secretarieleges	De tarieven (gemeentelijk deel) voor reisdocumenten en rijbewijzen worden voor 2021 met 4% verhoogd. De overige tarieven blijven gelijk.
Huren en tarieven	Stijging 2,0%.

Op basis van deze uitgangspunten ontwikkelt de lastendruk zich als volgt:

Meerpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2020		2021	2022	2023	2024
	gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 283,00	€ 262,00	€ 269,00	€ 276,00	€ 283,00	€ 293,00
Rioolheffing	€ 199,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00	€ 206,00
OZB	€ 295,00	€ 247,00	€ 259,00	€ 272,00	€ 286,00	€ 300,00
Totaal	€ 777,00	€ 715,00	€ 734,00	€ 754,00	€ 775,00	€ 799,00
Stijging woonlasten			2,7%	2,7%	2,8%	3,1%

Eenpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2020		2021	2022	2023	2024
	gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 229,00	€ 203,00	€ 209,00	€ 215,00	€ 221,00	€ 229,00
Rioolheffing	€ 181,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00	€ 179,00
OZB	€ 295,00	€ 247,00	€ 259,00	€ 272,00	€ 286,00	€ 300,00
Totaal	€ 705,00	€ 629,00	€ 647,00	€ 666,00	€ 686,00	€ 708,00
Stijging woonlasten			2,9%	2,9%	3,0%	3,2%

3. Financieel perspectief 2021-2024

3.1 Recapitulatie

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenraming	-178	-40	-220	-220
Algemene dekkingsmiddelen en mutaties in reserves	-2.093	-1.547	-1.236	-1.281
Ruimte in meerjarenperspectief	-2.271	-1.587	-1.456	-1.501
Lasten exploitatie structureel	1.387	1.110	995	995
Lasten exploitatie incidenteel	600	120	20	0
Lasten investeringsagenda	262	350	441	470
Saldo	-22	-7	0	-36
	overschot	overschot	overschot	overschot

De bovengenoemde onderdelen worden in de hierna volgende paragrafen toegelicht.

3.2 Ontwikkelingen die ruimte creëren

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenraming o.b.v. 1e begrotingswijziging 2020	-178	-40	-220	-220
<i>Alg. dekkingsmiddelen</i>				
Verhoging OZB: t/m 2024: 5%	-45	-90	-140	-390
Alg. uitkering: Meicirculaire 2021	-1.388	-1.262	-1.012	-991
Gevolgen herijking gemeentefonds (incl. overgangsregeling)	0	125	500	500
Lager dividend BNG Bank N.V.	40	0	0	0
Rentevoordeel binnen de totale financiering	-100	-200	-200	-200
Aanwending post onvoorzien	0	0	-164	0
<i>Mutaties in reserves</i>				
Toevoeging algemene reserve niet vrij besteedbaar (t.l.v. exploitatie) terugdraaien	0	0	-200	-200
Eenmalige uitgaven dekken t.l.v. algemene reserve vrij besteedbaar	-600	-120	-20	0
Totaal	-2.093	-1.547	-1.236	-1.281
Ruimte in meerjarenperspectief	-2.271	-1.587	-1.456	-1.501

Korte toelichting:

- Voor 2021 tot en met 2024 bedraagt de ozb-stijging 5% per jaar. Dit komt neer op een stijging van de woonlasten met bijna 3,0%. Dit is iets hoger dan het inflatiepercentage. We vinden dit echter te billijken. Landelijk stijgen de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in 2020 namelijk gemiddeld met 5,0%. De autonome groei ramen we op 0,6%.
- De Meicirculaire 2020 van het Gemeentefonds is bepalend voor de raming van de Algemene Uitkering voor 2021 en verdere jaren. De Meicirculaire 2020 laat een stijging zien, doordat:
 - (1) Het accres ten opzichte van de Septembercirculaire 2019 opwaarts is bijgesteld;
 - (2) De uitkeringsfactor met 25 punten verhoogd is voor prijscompensatie;
 - (3) De aantallen medicijngebruik opwaarts bijgesteld zijn en we veel harder gestegen zijn dan het landelijk gemiddelde. De twee hieraan gerelateerde maatstaven komen in de nieuwe verdeling (herijking gemeentefonds) vanaf 2022 echter niet terug. We hebben dit voordeel van bijna € 400.000 (€ 15 per inwoner) daarom niet structureel verwerkt.
- Het aanvullend nadeel in het kader van de herijking van het gemeentefonds hebben we ingeschat op € 500.000 structureel (€ 20 per inwoner). Samen met de hierboven genoemde € 15 per inwoner komt dit neer op een verwacht nadeel van circa € 35 per inwoner.
- De gemeente Tholen is aandeelhouder van de Bank Nederlandse Gemeenten. In de begroting is rekening gehouden met een dividenduitkering van € 85.000. In 2020 bedroeg de dividenduitkering echter maar ruim € 40.000. Ook in 2021 houden we door de coronacrisis nog rekening met een lager dividend.
- Bij de BNG is een lening afgesloten van € 10.000.000 met een looptijd van 25 jaar tegen een rentepercentage van 0,535%. Ten opzichte van de in de begroting geraamde rente over het financieringstekort leidt dit tot een voordeel van € 100.000 in 2021 en € 200.000 vanaf 2022.
- In 2023 is het noodzakelijk de post onvoorzien op voorhand aan te wenden met € 164.000.

- De storting in de Algemene reserve niet vrij besteedbaar van € 200.000 (vanaf 2023) is gezien de financiële situatie niet haalbaar en maken we ongedaan.
- De eenmalige uitgaven in de jaren 2021 (€ 600.000), 2022 (€ 120.000) en 2023 (€ 20.000) worden gedekt ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

3.3 Nieuw beleid en actualisatie bestaand beleid

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
<i>Bestuur</i>				
Budget I-Servicedagen (EENMALIG)	10	0	0	0
<i>Veiligheid</i>				
Hogere bijdrage Taskforce-RIEC	12	12	12	12
<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i>				
Hoger budget wegen o.g.v. wet Hervreiding wegenbeheer (doorbetaling aan Waterschap)	20	20	20	20
<i>Economie</i>				
Budget onderhoud wandelnetwerk	8	8	8	8
Budget voor uitwerking belevingsconcept verdrinken stad Reimerswaal (EENMALIG)	30	45	0	0
Budget voor participatie toeristische activiteiten in breder verband (EENMALIG)	10	10	0	0
Budget voor uitvoering arbeidsmarktonderzoek (EENMALIG)	0	20	0	0
Budget voor maatregelen vitalisering Binnenstad Tholen (EENMALIG)	100	0	0	0
<i>Onderwijs</i>				
Hoger budget leerlingenvervoer	35	35	35	35
<i>Sport, cultuur en recreatie</i>				
Budget voor uitvoering archeologisch onderzoek kasteel Sint-Maartensdijk (EENMALIG)	20	0	0	0
Budget voor uitvoering van kerkenvisie: fase 2 (EENMALIG)	20	0	0	0
Budget voor actiegerichte uitvoering erfgoedvisie (EENMALIG)	20	20	20	0
Budget voor impuls beheerniveau openbaar groen	42	9	9	9
Hoger budget onderhoud openbaar groen: areaaluitbreiding	12	12	12	12
Hoger budget tijdelijke inhuur (zwembadpersoneel) door Wet Arbeidsmarkt in Balans	16	16	16	16
Werkbudget klimaatadaptatiestrategie (EENMALIG)	25	0	0	0
<i>Sociaal domein</i>				
GR SWVO: hogere bijdrage uitvoering Wmo (m.n. begeleiding)	140	140	140	140
GR GGD Zeeland: hogere bijdrage uitvoering Jeugdhulp zorg in natura (IJZ)	0	0	0	0
Budget voor uitvoering wet verplichte GGZ	21	21	21	21
Budget voor digitaal platform MEAX Zeeland (EENMALIG)	5	0	0	0
Budget doorontwikkeling project Samen doen (EENMALIG)	5	5	0	0
Budget voor project één tegen eenzaamheid	5	5	5	5
Budget voor pilots preventie Wmo en Jeugdzorg (EENMALIG)	50	0	0	0
<i>Volksgesondheid en milieu</i>				
Budget voor uitvoering taken bodemenergiesystemen	15	15	15	15
Budget voor uitvoering RES (EENMALIG)	25	0	0	0
Budget voor samenwerking SORBET-gemeenten Wet VTH en Kwaliteitscriteria (EENMALIG)	20	20	0	0
Budget voor sanering woonwagenkamp Molenvlietsedijk (EENMALIG)	200	0	0	0
Budget voor energiecoaches	36	18	18	18
Budget voor totale actualisatie Nota bodembeheer - bodemkwaliteitskaart (EENMALIG)	30	0	0	0
<i>Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>				
Budget voor onderzoek naar verbeteren toegankelijkheid gem. accommodaties (EENMALIG)	20	0	0	0

bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
<i>Ondersteuning primaire taken</i>				
Hoger budget voor salarissen	300	300	300	300
Inflatiecorrectie GR'en 2,2%	75	75	75	75
Inflatiecorrectie overig (o.a. AMW, inhuur Betho groen etc.)	100	100	100	100
Tijdelijke verhoging budget flexibele schil	200	100	0	0
Hoger budget voor reiskostenvergoedingen (dienstreizen)	18	18	18	18
Hoger budget verzekeringen (m.n. premiestijging brand en aansprakelijkheid)	30	30	30	30
Budget voor uitbesteding tractorwerk GB	8	8	8	8
Lager budget voor energie	-6	-11	-11	-11
Hoger communicatiebudget: extra informatiepagina Tholenderwijs (tijdelijk)	15	15	0	0
Hogere ICT-budgetten voor:				
- GR ICT WBW: hogere bijdrage	50	50	50	50
- Exchange online backup	7	7	7	7
- Validsign (digitaal ondertekenen)	13	13	13	13
- GT Connect	110	42	42	42
- Bedrijfscontinuïteitsbenodigdheden (cold site etc.)	20	20	20	20
- GGI Veilig: SIEM/SOC en Next generation firewall	26	15	15	15
- Jaarlijkse vervanging certificaten	5	5	5	5
- Koppeldienst Zaaksysteem.nl	26	6	6	6
- Onderhoud BAG	6	6	6	6
- Encryptie in lijn met Forum voor Standaardisatie (EENMALIG)	10	0	0	0
- Licentie Corsa 1 jaar extra: uitfasering pas in 2022 mogelijk	22	0	0	0
Totale lasten exploitatie	1.987	1.230	1.015	995

Korte toelichting:

- Dit betreft een budget voor ondersteuning (I-service) door PinkRoccade (€ 10.000 in 2021). I-service is een keuzepalet aan dienstverlening, welke is toe te spitsen op de unieke situatie / kennisvraag. Dit alles met de focus op het verbeteren van de dienstverlening en het nog efficiënter laten werken van de medewerkers.
- Voor de aanpak van ondermijning wordt de gemeente Tholen al meerdere jaren ondersteund door het Taskforce-RIEC. Deze samenwerking ligt vast in een convenant. Het ministerie van Justitie en Veiligheid neemt een groot deel van de kosten voor zijn rekening. Het restant wordt door de gemeenten van Brabant en Zeeland gefinancierd. De financiering van € 700.000 vanuit het ministerie stopt na 2020. Dit betekent dat de eigen bijdrage voor de gemeenten van Brabant en Zeeland verhoogd zal worden. Voor ons komt dit neer op een verhoging met € 11.500 naar € 23.000.
- De hoogte van bijdragen van gemeenten aan het beheer van gemeentelijke wegen door waterschappen is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegeenzorg (Stb.1994, 427). Jaarlijks wordt zij bijgesteld op basis van gegevens van het Centraal Planbureau (prijsstijging overheidsconsumptie). Dit leidt tot een stijging van € 20.000 vanaf 2021. De totale bijdrage aan Waterschap Scheldestromen komt vanaf 2021 uit op € 1.420.000.
- Voor het onderhouden van het wandelnetwerk is een jaarlijks budget noodzakelijk van € 8.000.
- Vanuit het beleidsplan “van basis naar beleving” wordt ingezet op de uitwerking van belevingsconcepten, zoals de verdronken stad Reimerswaal. Hiermee willen we voor inwoner en bezoeker het historisch erfgoed meer beleefbaar maken. Eind 2018 hebben we vanuit de gemeente het initiatief genomen om met betrokken partijen dit idee verder uit te werken. Mede door de betrokkenheid van provincie / Geopark en de Oosterscheldevisie, waar ‘verdrongen dorpen’ een belangrijk thema is, heeft het idee al snel geleid tot een belevingsconcept van architectenbureau Ad & Ro.

De verkenningsfase is door de provincie bekostigd. Als vervolg hierop zijn Ad & Ro nu bezig met het opstellen van een plan van aanpak. Dit wordt bekostigd vanuit het budget voor het toeristisch beleidsplan (€ 25.000). Wij stellen voor dit bedrag aan te vullen met € 75.000 (2021: € 30.000 en 2022: € 45.000) om een goede start te kunnen maken met de uitvoering van het plan van aanpak. In aanvulling hierop zal ook worden gezocht naar subsidiemogelijkheden en bijdragen van overige betrokken partijen. Een eerste concrete stap wordt gezet door het realiseren van een entreepunt met als thema verdronken dorpen in Zeeland / verdronken stad Reimerswaal met subsidie van € 40.000 vanuit Provincie Zeeland.

- De Toeristische Uitvoeringsalliantie (TUA) is een samenwerkingsverband tussen het Kenniscentrum Kusttoerisme, VVV Zeeland en Economische Impuls Zeeland. TUA is momenteel bezig in samenwerking met de Zeeuwse gemeenten en provincie om een meerjarenprogramma op te stellen voor de periode 2020-2023. In dit programma worden de speerpunten vermeld en bijbehorende projecten waar de komende jaren op toeristisch gebied op wordt ingezet. Gemeenten kunnen kiezen of en met welke projecten ze willen participeren. Voorbeelden zijn het uitvoeren van onderzoeken naar toerisme of het gezamenlijk uitvoeren van een project wat past binnen het gemeentelijk beleidsplan toerisme. Dit staat los van de bijdrage aan de Brabants / Zuid-Hollandse samenwerking in Waterpoort. Voor de jaren 2021 en 2022 maken we een budget van € 10.000 vrij.
- Voor het onderbouwen van het bedrijventerreinbeleid en de acquisitie van bedrijven is er behoefte aan een onderzoek van de Thoolse arbeidsmarkt. Voor dit onderzoek is in 2022 eenmalig een bedrag van € 20.000 benodigd.
- Het plan voor vitalisering van de binnenstad van Tholen is vorig jaar op 12 december 2019 vastgesteld en begin dit jaar samen met werkgroepen uitgewerkt in concrete acties. De acties vallen in drie categorieën uiteen: gebied, mensen en structuur. Hiervoor stellen we eenmalig € 100.000 beschikbaar.
- De kosten voor de uitvoering van het leerlingenvervoer (GR SWVO) stijgen met € 35.000. Dit komt met name door een hoge NEA-indexering in 2020 (6,7%).
- Er is een initiatief om het kasteel Sint-Maartensdijk weer zichtbaar te maken. Naast een interactief traject met de bevolking, gefinancierd door een private partij met ambtelijke ondersteuning (stap 1), is het voor een goede invulling van het terrein noodzakelijk dat er onder andere een archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd naar de exacte ligging van de kasteelresten (stap 2). Juist het archeologische onderzoek is voor de gemeente van belang om niet alleen de exacte ligging in beeld te brengen, maar ook om meer te weten te komen over de historie van de locatie. Voor dit onderzoek is in 2021 eenmalig een budget van € 20.000 benodigd.
- Er is opdracht verleend aan Erfgoed Zeeland voor het begeleiden van fase 1 van de kerkenvisie. Hiervoor is budget beschikbaar vanuit de decentralisatie-uitkering. Aan het eind van fase 1 is duidelijk wat de opgave is waar Tholen op het gebied van kerken mee aan de slag kan en wil. Er ligt een actiegericht agenda voor verdere uitwerking in fase 2, die wordt voorgelegd aan de stakeholders (o.a. kerkbesturen). In nauw overleg met de stakeholders en Erfgoed Zeeland wordt gekeken welke acties met welke middelen in fase 2 kunnen worden uitgevoerd. Ook wordt de mogelijkheid bekeken om aanvullende subsidies aan te vragen voor uitvoering van herbestemmingsonderzoeken of energiescans. Voor het uitvoeren van de actieagenda en de begeleiding door externe experts is in 2021 eenmalig een budget noodzakelijk van € 20.000.
- Er is opdracht verleend aan Erfgoed Zeeland voor het begeleiden van de gemeentelijke erfgoedvisie. Hiervoor is budget beschikbaar vanuit de decentralisatie-uitkering. Aan deze erfgoedvisie wordt een uitvoeringsagenda gekoppeld die, afhankelijk van het ambitieniveau, financiële draagkracht nodig heeft om ook daadwerkelijk slagkracht te hebben. Voor de jaren 2021 tot en met 2023 maken we daarom een budget van € 60.000 vrij (€ 20.000 per jaar).

- Om een impuls te geven aan het beheerniveau van het openbaar groen stellen we in 2021 € 33.000 beschikbaar voor diverse projecten, zoals bijvoorbeeld het inzaaien van braakliggende gronden met bloemenmengsels en het uitvoeren van structuurverbeterende maatregelen. Verder verhogen we het onderhoudsbudget structureel met € 9.000 vanaf 2021.
- De afgelopen jaren is het groenareaal door de ontwikkeling van bedrijventerrein- en woningbouwcomplexen verder toegenomen. Het extra budget voor het onderhoud is op basis van de extra oppervlakte berekend op € 12.000.
- Voor het ontwikkelen van een klimaatadaptatiestrategie is in 2021 eenmalig een werkbudget van € 25.000 benodigd.
- Jaarlijks wordt het zwembadpersoneel voor maximaal 26 weken in dienst genomen via payrollconstructie. Vanaf 1 januari 2020 hebben payroll-werknemers een betere rechtspositie en betere arbeidsvoorwaarden en hebben oproepkrachten meer zekerheid op werk en inkomen. Dit is geregeld in de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). Door de verandering in de WAB en de CAO zwembaden zijn de tarieven voor het zwembadpersoneel met 4,5% gestegen en is het niet meer mogelijk om te werken met weersafhankelijke openingstijden. Het budget dient hierdoor met € 16.000 verhoogd te worden.
- De kosten voor de uitvoering van de Wmo (GR SWVO) stijgen met € 140.000. Dit komt met name door een verhoging van het budget voor begeleiding (€ 120.000).
- De kosten voor de uitvoering van de Jeugdwet lijken enigszins te stabiliseren. De budgetten hoeven op basis van de begroting 2021 van de GGD Zeeland (onderdeel IJZ) niet verhoogd te worden.
- In de raadsvergadering van 12 december 2019 heeft u ingestemd met de implementatie Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), waarbij besloten is de samenwerking met Zeeland aan te gaan. Voor de regionale kosten wordt vanaf 2019 structureel € 21.000 beschikbaar gesteld (gelijk aan de ontvangen rijksmiddelen).
- Voor de licentiekosten van het platform Maex is in 2021 eenmalig € 5.000 benodigd. Opzet is dat alle gemeenten en de provincie samen met de Rabobank Walcheren / Noord-Beveland de totale kosten van dit platform bekostigen.
- Door het faillissement van het ondersteunde bedrijf, heeft de doorontwikkeling van Samen doen nog niet plaatsgevonden. In 2021 en 2022 zal naar verwachting nog financiële ondersteuning noodzakelijk zijn. Hiervoor stellen we € 10.000 beschikbaar (€ 5.000 per jaar).
- Om uitvoering te geven aan het speerpunt en actieprogramma is eind 2019 gestart met de pilot Eenzaamheid in Poortvliet. Onderzoek wijst uit dat ongeveer de helft van de volwassenen in Tholen zich eenzaam voelt, 10% daarvan zegt zich ernstig eenzaam te voelen. Het is daarom wenselijk om het speerpunt kwaliteit van leven en de strijd tegen eenzaamheid verder over alle kernen uit te rollen. Met een bedrag van € 5.000 structureel komt er ruimte voor scholing en de uitvoering van burgerinitiatieven.
- Voor pilots op het gebied van preventie in het sociaal domein (Wmo en Jeugdzorg) stellen we in 2021 eenmalig € 50.000 beschikbaar.
- De gemeente is wettelijk verplicht om alle ingekomen aanvragen voor gesloten bodemenergiesystemen te beoordelen en te registreren. Steeds meer kantoren, woningen en complexen krijgen een bodemenergiesysteem als warmtesysteem. Door het toegenomen aantal aanvragen is (structureel) € 15.000 extra budget nodig.

- Voor de uitvoering van het klimaatbeleid zijn inmiddels de Klimaatwet en het Klimaatakkoord vastgesteld. Hierin zijn verschillende doelen vastgelegd waar we in 2030 en 2050 aan moeten voldoen. De weg ernaartoe volgen we in 2021 o.a. via uitvoering van projecten uit de RES. Om uitvoering te kunnen geven aan deze RES is een uitvoeringsbudget noodzakelijk. Om te starten met de uitvoering is € 25.000 benodigd. Omdat het uitvoeringsplan pas in 2021 gereed zal zijn, zal voor de uitvoeringsperiode vanaf 2022 (in de Kadernota 2022) gerichter budget gevraagd kunnen worden.
- De SORBET-gemeenten hebben geconstateerd dat zij op individuele basis niet aan de Wet VTH en de daarin opgenomen Kwaliteitscriteria kunnen voldoen. Vanuit deze kwaliteitseisen, maar ook in het kader van flexibiliteit, reductie van kwetsbaarheid en de ontwikkelmogelijkheden van medewerkers is ervoor gekozen om binnen het VTH-domein de samenwerking met elkaar te onderzoeken (netwerksamenwerking). Hiervoor is in 2021 en 2022 eenmalig € 20.000 benodigd.
- Het woonwagencamp in Tholen dateert uit de jaren 70 van de vorige eeuw. Het is gewenst om in overleg met de bewoners het aanzien van het woonwagencamp te verbeteren. Eind vorig jaar is er op verzoek van de bewoners al flink gesnoeid in het groen langs de Oudelandsedijk, waardoor er meer openheid is ontstaan. Verder is het gewenst het sloofterrein leeg te maken. De bodem onder het sloofterrein dient gesaneerd te worden. Hierna ontstaat er enige ruimte om mogelijk nog een extra standplaats te realiseren en kan het overblijvende deel worden ingericht met bijvoorbeeld groen. Tevens dient aandacht te worden gegeven aan de openbare verlichting op het terrein. De kosten van het opruimen van het sloofterrein, het saneren van de bodem en het opknappen van de woonomgeving worden geraamd op afgerond € 200.000. Daarnaast wenst de Stichting Woonwagencamp Zuid-West Nederland de standplaatsen te verbeteren door waar mogelijk deze opnieuw in te delen, nieuwe bergingen te plaatsen en individuele aansluitingen op de nutsvoorzieningen te realiseren. De hieraan verbonden kosten komen voor rekening van de stichting.
- Op 12 oktober 2017 heeft uw raad een motie aangenomen om de mogelijkheden te onderzoeken voor de inzet van energiecoaches. Doel is het energieverbruik, bij met name lagere inkomens, te verlagen voor meer bestedingsruimte (energiearmoede). Het plan van aanpak laat drie mogelijke varianten zien. De voorkeur is om vanuit een "professionalsvariant" toe te groeien naar een "vrijwilligersvariant". Voor inzet van een coördinator (structurele partner) is structureel € 18.000 benodigd. Verder is voor de opleiding van vrijwilligers in 2021 eenmalig € 18.000 noodzakelijk.
- De bodemkwaliteitskaart en bijbehorende Nota bodembeheer zijn door uw raad vastgesteld op 11 oktober 2012. Wettelijk is bepaald dat een bodemkwaliteitskaart een geldigheidsduur heeft van 10 jaar. Daarom is voor de totale actualisatie van de bodemkwaliteitskaart en Nota bodembeheer in 2021 eenmalig € 30.000 benodigd.
- Voor een onderzoek naar het verbeteren van de toegankelijkheid van accommodaties en openbare ruimte in het kader van het VN-verdrag handicap is in 2021 eenmalig € 20.000 benodigd.
- De huidige CAO voor gemeentebambtenaren loopt af op 31 december 2020. Voor 2021 houden we rekening met een stijging van de kosten van het ambtelijk apparaat van € 300.000 (CAO-stijging, periodieken, functiewaardering, pensioenpremie etc.).
- Wij hanteren de VZG-richtlijn, waardoor de toegestane inflatiecorrectie voor de begroting 2021 van Zeeuwse gemeenschappelijke regelingen 2,2% bedraagt. Hiervoor is een budget van € 75.000 benodigd.
- Voor inflatiecorrectie van diverse budgetten, zoals o.a. abonnementen, licenties, onderhoud etc. ramen we een bedrag van € 100.000.

- In de primitieve begroting 2021 is rekening gehouden met een budget van € 150.000 voor de flexibele schil. We stellen voor deze tijdelijk te verhogen met € 200.000 in 2021 en € 100.000 in 2022 voor het opvangen van pieken en/of knelpunten in formatieve zin. Het gaat dan onder andere om:
 - ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor administratieve ondersteuning bij de uitvoering van Wmo en Jeugdhulp;
 - ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor data-analyse / interne controle;
 - ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het gebied van P&O;
 - ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het terrein van milieu- en natuureducatie;
 - ✓ Tijdelijke uitbreiding van de formatie voor uitvoering van taken op het terrein van energietransitie, duurzaamheid en milieu.

- Op 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking getreden. Vrijwel alle lokale arbeidsvoorwaardenregelingen zijn opnieuw vastgesteld. Bij de regeling reis- en verblijfkosten dienstreizen is tevens de hoogte van de kilometervergoeding aangepast. Hierdoor stijgen de lasten met afgerond € 18.000.

- Het verzekeringsbudget dient met circa € 30.000 te worden verhoogd. Dit komt met name door een forse stijging van de premie voor de brand- en de aansprakelijkheidsverzekering.

- Voor uitbesteding van het tractorwerk (Gemeentebedrijf) is een budget van € 8.000 benodigd.

- De voorgenomen investeringen (zie investeringsagenda) voor het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen verdienen zichzelf terug door lagere energiekosten (2021: € 6.000 en vanaf 2022 € 11.000).

- Onderzoeksbureau Citisens heeft eind 2019 een Burgerpeiling uitgevoerd. De Burgerpeiling laat zien hoe inwoners de gemeente ervaren op vier maatschappelijke themavelden, waarvan Dienstverlening er één is. Communicatie van de gemeente Tholen scoorde een 6,4; waarbij 'transparantie' en 'duidelijke taal' als aandachtspunten werden meegegeven. In de Burgerpeiling was ruimte voor het opnemen van extra vragen. Uit de respons op de vraag "op welke manier wordt u het liefst geïnformeerd over algemene zaken door de gemeente Tholen?" blijkt dat er behoefte bestaat om het gemeentenuws via de krantenrubriek Tholenderwijs te ontvangen, gevolgd door een nieuwsbrief en sociale media. Om het bereiken van een grotere doelgroep mogelijk te maken is daarom extra ruimte in Tholenderwijs nodig. Naast de huidige wekelijkse informatie in de Eendrachtbode gaan we uit van 1 keer per maand een hele extra informatiepagina. Als proef gaan we voorlopig uit van twee jaar. De hieraan verbonden extra kosten voor 2021 en 2022 worden geraamd op € 15.000.

- Op ICT-gebied zijn (hogere) budgetten noodzakelijk voor:
 - ✓ Bijdrage GR ICT WBW: € 50.000 vanaf 2021;
 - ✓ Exchange online backup: € 7.000 vanaf 2021;
 - ✓ Validsign (digitaal ondertekenen): € 13.000 vanaf 2021;
 - ✓ GT Connect: € 108.000 in 2021 en structureel € 42.000 vanaf 2022;
 - ✓ Bedrijfscontinuïteitsbenodigdheden (cold site etc.): € 20.000 vanaf 2021;
 - ✓ GGI Veilig: SIEM/SOC en Next generation firewall: € 26.000 in 2021 en structureel € 15.000 vanaf 2022;
 - ✓ Jaarlijkse vervanging certificaten: € 5.000 vanaf 2021;
 - ✓ Koppeldienst Zaaksysteem.nl: € 26.000 in 2021 en structureel € 6.000 vanaf 2022;
 - ✓ Onderhoud BAG: € 6.000 vanaf 2021;
 - ✓ Licentie Corsa 1 jaar extra: uitfasering pas in 2022 mogelijk: € 22.000 in 2021.

3.4 Investeringsagenda

bedragen x € 1.000	Nr.	Inv.	2021	2022	2023	2024
Nieuwbouw Westerpoort Tholen: aanvulling	1	3.475.000	156	156	156	156
Renovatie OBS De Schalm Stavenisse: 2 jaar doorschuiven naar 2023	2		-15	-30	-15	0
Renovatie BBS Rehoboth Stavenisse (2021)	2	856.000	30	60	60	60
Renovatie BBS Het Kompas Anna Jacobapolder (2022)	2	320.000	0	11	22	22
Renovatie OBS De Luyster Sint Philipsland (2022)	2	534.000	0	19	37	37
Renovatie BBS Kon. Julianaschool Sint Philipsland (2022)	2	778.000	0	27	54	54
Aanleg verbindingsweg Klaverveld Oud-Vossemeer	3	61.000	4	4	4	4
Aanschaf LED informatiesysteem	3	12.500	2	2	2	2
Nieuwbouw bergingen begraafplaats	3	82.000	5	5	5	5
Implementatie BAG 2.0	3	50.000	11	11	11	11
Herinrichting R. Barnenstraat Sint-Maartensdijk	4	114.000	7	7	7	7
Aanpassing Brede School Sint-Annaland (lekkageproblematiek)	4	52.000	3	3	3	3
Aanpassingen zwembad De Spetter Tholen (bijdrage van derden)	4	-95.000	-6	-6	-6	-6
Aanschaf 47 laptops	4	70.000	15	15	15	15
Uitbreiding BBS Eben Haëzer Tholen 16 ^e groep (2 jaar)	4	40.000	20	0	0	0
Aanpassing Grindweg Tholen	4	25.000	2	2	2	2
Aanschaf camera voor toezicht keermiddel Tholen	4	18.000	4	4	4	4
Vervanging 185 bureaustoelen	5	120.000	7	14	14	14
Aanpassing KCC in gemeentehuis	6	30.000	1	2	2	2
Aanleg PV-installatie gemeentehuis	7	90.000	3	5	5	5
Verduurzaming overige gemeentelijke gebouwen	7	100.000	3	6	6	6
Herinrichting Molenvlietsedijk	8	200.000	0	6	12	12
Maatregelen vitalisering Binnenstad Tholen	9	100.000	3	6	6	6
Vervanging voertuigen en machines GB (2021)	10	126.000	8	15	15	15
Vervanging voertuigen en machines GB (2022)	10	109.000	0	7	13	13
Vervanging voertuigen en machines GB (2023)	10	106.000	0	0	7	13
Vervanging voertuigen en machines GB (2024)	10	132.000	0	0	0	8
Totale lasten investeringsagenda			262	350	441	470

Korte toelichting:

1. De opdracht voor de bouw van de Brede School te Tholen is gegund aan Bouwgroep De Nijs-Soffers. Op 16 april 2020 heeft uw raad ingestemd met een netto-verhoging van het investeringskrediet met € 3.475.000. Dit leidt tot een stijging van de kapitaallasten met € 156.000 per jaar.
2. De komende jaren zijn aanzienlijke investeringen in het kader van onderwijshuisting noodzakelijk. De investeringsbedragen en de jaartallen zijn overeenkomstig het Integraal Huisvestingsplan (concept).
3. De onder dit punt genoemde investeringen vloeien voort uit de jaarrekening 2019.
4. De onder dit punt genoemde investeringen vloeien voort uit de voorjaarswijziging 2020.
5. De bureaustoelen zijn inmiddels 13 jaar oud en vertonen gebreken. Vervanging is dringend noodzakelijk. Het investeringsbedrag voor de vervanging van 185 stoelen wordt geraamd op € 120.000. Afschrijving vindt plaats in 10 jaar.

6. Vanwege geluidsoverlast zijn metingen verricht in de ruimte waar de telefonisten zitten. Gebleken is dat het geluid boven het gewenste niveau komt. Tevens is er geluidsoverdracht vanuit de hal naar het KCC en vice versa. Dit betekent dat gesprekken die in de ruimte van het KCC worden gevoerd, in het atrium te horen zijn. In het kader van de informatiebeveiliging is dit een onaanvaardbaar risico. Voorgesteld wordt om de indeling van “de hoek bij het KCC” te wijzigen en tevens geluidwerende wanden te plaatsen. De investeringskosten zijn geraamd op een bedrag van € 30.000. De looptijd van de afschrijving is gelijk aan de resterende afschrijvingstermijnen van het gemeentehuis.
7. Op 12 oktober 2017 (CDA) en 6 december 2018 (CU) zijn door uw raad moties aangenomen die ons verzoeken om actief en met ambitie aan de slag te gaan met het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen. We stellen daarom voor om o.a. zonnepanelen op dak van het gemeentehuis aan te brengen. De PV-installatie bestaat uit 374 panelen (275 Wattpiek). De investeringskosten worden geraamd op € 90.000 (exclusief btw). De investering verdient zichzelf terug door lagere energiekosten. Ook diverse overige gemeentelijke gebouwen worden verduurzaamd (budgettair neutraal).
8. De Molenvlietsedijk is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg (50 km/uur) en fungeert tevens als belangrijke route voor scholieren op de fiets richting de basisscholen en het Calvin College. Het gedeelte van de Molenvlietsedijk tussen de rotonde Ten Ankerweg en rotonde Zoekweg is reeds heringericht met vrij liggende fietspaden. Hiermee wordt voor dit gedeelte voldaan aan de eisen die aan een gebiedsontsluitingsweg worden gesteld. Voor het gedeelte vanaf de rotonde Zoekweg tot aan de nieuw aan te leggen derde ontsluiting wordt niet voldaan aan deze eisen. Fietsers rijden op fietsstroken op de rijbaan. Volgens het verkeersmodel zal als gevolg van de derde ontsluiting circa 20% van het verkeer dat momenteel via de Grindweg rijdt, over de Molenvlietsedijk gaan rijden. Met het huidige verkeer en de toename van verkeer uit de 2 nieuwbouwwijken zullen er op de lange termijn naar schatting maximaal circa 8.000 motorvoertuigen per dag over de Molenvlietsedijk gaan rijden (vergelijkbaar met de Grindweg). Herprofilering van de Molenvlietsedijk vanaf de rotonde Zoekweg tot aan de derde ontsluiting, met aan weerszijden een vrij liggend éénrichtingsfietspad, is hierdoor dringend gewenst. Een deel van de kosten kan ten laste van grondexploitaties worden gebracht. Het restant komt neer op een investering van circa € 400.000. Rekening houdend met 50% subsidie komt dit neer op een netto-investering van € 200.000. Afschrijving vindt plaats in 25 jaar.
9. Het plan voor vitalisering van de binnenstad van Tholen is vorig jaar op 12 december 2019 vastgesteld en begin dit jaar samen met werkgroepen uitgewerkt in concrete acties. De acties vallen in drie categorieën uiteen: gebied, mensen en structuur. De investeringskosten zijn geraamd op een bedrag van € 100.000. Afschrijving vindt plaats in 25 jaar.
10. Dit betreffen reguliere vervangingsinvesteringen van bedrijfsvoertuigen en machines (Gemeentebedrijf). Afschrijving vindt plaats in 10 jaar.

4. Meerjarenraming lange termijn

De globale financiële consequenties van het duurzaam financieel beleid voor de periode 2025-2030 hebben wij hieronder weergegeven:

bedragen x € 1.000	Nieuwe inv. vanaf 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo programmabegroting 2021 / mjr 2022-2024		-36	-36	-36	-36	-36	-36
Renovatie Calvijn College Tholen	1.341	47	94	94	94	94	94
Nieuwbouw BBS De Ark Oud-Vossemeer	1.120	25	50	50	50	50	50
Nieuwbouw BBS St. Anthonius Oud-Vossemeer	1.131	26	51	51	51	51	51
Nieuwbouw OBS De Heenrecht Oud-Vossemeer	1.206	27	54	54	54	54	54
Vervanging voertuigen en machines GB	132	8	8	8	8	8	8
Saldo investeringen	4.930	133	257	257	257	257	257
Groei OZB: inflatiecorrectie 0%		0	0	0	0	0	0
Saldo overige ontwikkelingen		0	0	0	0	0	0
Totaal		97	221	221	221	221	221
		tekort	tekort	tekort	tekort	tekort	tekort

Op basis van de huidige uitgangspunten ontstaat in 2030 een tekort van € 221.000.

5. Reservepositie en weerstandsvermogen

5.1 Ontwikkeling algemene reserve vrij besteedbaar

Het eigen vermogen laat per 31 december 2019 de volgende stand zien:

Algemene reserves	11.758.000
Bestemmingsreserves	2.333.000
Gerealiseerd resultaat 2019	7.200.000
Totaal reserves per 31 december 2019	21.291.000

De reservepositie van de gemeente bedraagt afgerond € 21,3 miljoen. De bestemmingsreserves zijn door uw raad met een bepaald doel gevormd. Alleen door een besluit van uw raad kan die bestemming gewijzigd worden. Van de Algemene reserves ultimo 2019 is een gedeelte niet vrij besteedbaar (€ 10,475 miljoen). Dit deel wordt aangehouden om risico's op te vangen. Het vrij besteedbare gedeelte bedraagt ultimo 2019 € 1,283 miljoen. Het verloop is als volgt:

Verloopoverzicht	
Saldo Algemene reserve vrij besteedbaar per 1 januari 2020	1.283.000
Mutaties 2020 o.b.v. begroting 2020 en mjr 2021-2023	-494.000
Doorgeschoven activiteiten uit 2019	-900.000
Bestemming resultaat 2019	1.841.000
Saldo Algemene reserve vrij besteedbaar per 1 januari 2021	1.730.000
Mutaties 2021 o.b.v. begroting 2020 en mjr 2021-2023	-54.000
Correctie winstneming	-800.000
Mutaties Kadernota 2021 jaarschijf 2021	-600.000
Saldo Algemene reserve vrij besteedbaar per 1 januari 2022	276.000
Mutaties 2022 o.b.v. begroting 2020 en mjr 2021-2023	-61.000
Mutaties Kadernota 2021 jaarschijf 2022	-120.000
Saldo Algemene reserve vrij besteedbaar per 1 januari 2023	95.000
Mutaties 2023 o.b.v. begroting 2020 en mjr 2021-2023	-10.000
Mutaties Kadernota 2021 jaarschijf 2023	-20.000
Saldo Algemene reserve vrij besteedbaar per 31 december 2023 en 2024	65.000

5.2 Ontwikkeling solvabiliteit

Doelstelling Tholen financieel in balans:

Solvabiliteit is vanaf begrotingsjaar 2022 groter dan 20% (matig).

	2020	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen 1 januari	21.291.000	19.428.605	18.031.105	21.556.605	23.895.105
<u>Mutaties</u>					
Primitieve begroting 2020 en mjr	-267.500	2.277.500	2.420.500	2.399.500	0
Begrotingswijzigingen 2020	-20.000	0	0	0	0
Doorgeschoven activiteiten	-1.574.895	0	0	0	0
Kadernota 2021: incidentele budgetten	0	-600.000	-120.000	-20.000	0
Kadernota 2021: corr. storting	0	0	0	-200.000	0
Kadernota 2021; corr. winstneming	0	-3.075.000	-2.425.000	-2.153.000	0
Kadernota 2021; winstneming	0	0	3.650.000	2.312.000	2.394.000
A Eigen vermogen 31 december	19.428.605	18.031.105	21.556.605	23.895.105	26.289.105
B Balanstotaal	96.670.000	96.670.000	96.670.000	96.670.000	96.670.000
Solvabiliteit (A/(A+B))	20%	19%	22%	25%	27%

Door de verwachte winstnemingen op grond van de door uw raad vastgestelde grondexploitaties verbetert de solvabiliteit naar de gewenste 20%. We hanteren bij de winstnemingen het principe t-2. Dit betekent dat we de verwachte winstneming voor het jaar 2020 in de jaarschijf 2022 verwerkt hebben. Deze systematiek zorgt er voor dat we geen uitgaven dekken met winsten die nog niet gerealiseerd zijn.

5.3 Ontwikkeling weerstandsvermogen

Doelstelling Tholen financieel in balans:

Ratio weerstandsvermogen is groter dan 1,5.

	2020	2021	2022	2023	2024
Beschikbare weerstandscap. 1 januari	13.700.000	18.838.000	18.838.000	22.488.000	24.800.000
<u>Mutaties</u>					
Primitieve begroting 2020 en mjr	0	2.277.500	2.420.500	2.399.500	0
Doorgeschoven activiteiten	-221.000	0	0	0	0
Rekeningsaldo 2019	5.359.000	0	0	0	0
Storting vanuit exploitatie	0	0	0	200.000	0
Corr. storting vanuit exploitatie	0	0	0	-200.000	0
Corr. winstneming	0	-2.277.500	-2.420.500	-2.399.500	0
Kadernota 2021: winstneming (t-2)	0	0	3.650.000	2.312.000	2.394.000
A Beschikbare weerstandscap. 31 december	18.838.000	18.838.000	22.488.000	24.800.000	27.194.000
B Benodigde weerstandscapaciteit	2.400.000	2.400.000	2.400.000	2.400.000	2.400.000
Ratio (A/B)	7,8	7,8	9,4	10,3	11,3

De ratio weerstandsvermogen is ruim hoger dan de doelstelling van 1,5. In bovenstaande tabel groeit de ratio tot 11,3 in 2024. De sterke groei van de ratio weerstandsvermogen wordt veroorzaakt door het reserveren van verwachte winsten uit de grondexploitatie. Dit laatste is nodig om de solvabiliteit op een niveau van minimaal 20% te krijgen.

6. Voorstel

Wij stellen u voor de Kadernota 2021 vast te stellen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Tholen,
de secretaris de burgemeester

7. Raadsbesluit

No.: BZ-2020-07-01

De raad van de gemeente Tholen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 9 juni 2020;

besluit:

de Kadernota 2021 vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente
Tholen in zijn openbare vergadering van 9 juli 2020.

, voorzitter

, griffier

Bijlage 1. Reservelijst

Lasten exploitatie

bedragen x € 1.000		2021	2022	2023	2024
<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i> Budget aanpak zwerfafval na wegvallen subsidie (convenant loopt af in 2022)		0	0	17	17
<i>Sport, cultuur en recreatie</i> Bijdrage plan beweegbos (EENMALIG)		50	0	0	0
<i>Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i> Sanering locatie OBS de Veste Tholen (EENMALIG)		0	0	100	0
<i>Ondersteuning primaire taken</i> Hoger ICT-budget voor: - Caas (Connections as a Service)		10	10	10	10
Totale lasten exploitatie		60	10	127	27

Lasten investeringsagenda

bedragen x € 1.000		2021	2022	2023	2024
Herinvulling Cornelis Frankenstraat Oud-Vossemeer (parkeerterrein)	110.000	4	7	7	7
Totale lasten investeringensagenda		4	7	7	7